

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 342.553-027.21

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕМПОРАЛЬНИЙ ПІДХІД

О. С. Ігнатенко,

доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом, Національна академія державного управління при Президентові України

В. С. Колтун,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом, Національна академія державного управління при Президентові України

Стаття присвячена науковому обґрунтуванню темпоральних аспектів тенденцій розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування. Як структурні елементи часу визначено різномірні за середовищем, природою, сутністю екзогенні та ендогенні об'єктивні й верифіковані цикли. Обґрунтовано комплементарний характер екзогенної циклічності, в умовах якої функціонують елементи системи місцевого самоврядування, що визначає темпоральну специфіку процесів законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування. Виявлено ключову закономірність екзогенного середовища системи МС – наявність низки чітких прямих і обернених залежностей між циклами сонячної активності й циклами Кондратьєва. Ця проблематика корелюється з темпоральними аспектами управління, характеризуючи "вчасність" реформ законодавчої основи місцевого самоврядування. Установлено, що найближчий сприятливий для розвитку місцевого самоврядування період екзогенного мультифакторного середовища, що характеризується рядом стійких закономірностей та підлягає жорсткій верифікації, припадає на 2017–2018 рр.

Ключові слова: місцеве самоврядування, темпоральність, системи, тенденції, циклічність.

О. S. Ihnatenko,

Doctor of Engineering, Professor, Honored Scientist of Ukraine, Professor of Department of Regional Administration, Local Self-Government and City Management, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

V. S. Koltun,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of Department of Regional Administration, Local Self-Government and City Management, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

LEGISLATION TRENDS IN LOCAL GOVERNMENT: TEMPORAL APPROACH

The results of the research, outlined in this article, indicate that periods of activation of legislation development on local self-government show a clear direct relationship with two crucial phases of the solar activity cycle – beginning of the 23rd and the 24th cycles and the mid of the respective cycles, which is a period equidistant from extremes, and, as shown in a number of our publications, is the most favorable period to the development of society, manifested in a number of steady regularities of GDP, GRP, HDI fluctuations. By extrapolating identified trends for further dynamic of legislation development on local self-government, we obtain a high probability of further qualitative leap in 2017–2018, in which NASA astrophysicists predict the beginning of the 25th cycle of solar activity.

© Ігнатенко О. С., Колтун В. С., 2016

The result of the study proved that the list of factors to be considered for an effective transformation of LSG system, should include ensuring the “proportionality” in time patterns and evolutionary patterns of control subsystems. This problem correlates with temporal aspects of governance, describing the “timeliness” of legislation reforms on local self-government. It is established that the next period of exogenous multifactorial environment, favorable for the development of local self-government and characterized by a number of steady regularities and is the subject to strict verification, falls on 2017–2018 years. It is proved that the alleged constitutional reform, particularly in the local self-government sphere, in its temporal characteristics falls on “the axis of the anthropic corridor”, corresponding to the K-cycle phases and solar activity, traditionally characterized by the stable trends of development of social systems.

Key words: local government, temporality, systems, trends, cyclical.

О. С. Игнатенко,

доктор технических наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, профессор кафедры регионального управления, местного самоуправления и управления городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

В. С. Колтун,

доктор наук государственного управления, доцент, профессор кафедры регионального управления, местного самоуправления и управления городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В СФЕРЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ: ТЕМПОРАЛЬНЫЙ ПОДХОД

Статья посвящена научному обоснованию темпоральных аспектов тенденций развития законодательства в сфере местного самоуправления. В качестве структурных элементов времени определены разнородные по среде, природе, сути экзогенные и эндогенные объективные и верифицированные циклы. Обоснован комплементарный характер экзогенной цикличности, в условиях которой функционируют элементы системы местного самоуправления, определена темпоральная специфика процессов законодательного обеспечения развития местного самоуправления. Выявлена ключевая закономерность экзогенной среды системы МС – наличие ряда четких прямых и обратных зависимостей между циклами солнечной активности и циклами Кондратьева. Эта проблематика коррелируется с темпоральными аспектами управления, характеризуя “своевременность” реформ законодательной базы местного самоуправления. Установлено, что ближайший благоприятный для развития местного самоуправления период экзогенной мультифакторной среды, которая, как доказывается в статье, характеризуется рядом устойчивых закономерностей и подлежит жесткой верификации, приходится на 2017–2018 гг.

Ключевые слова: местное самоуправление, темпоральность, системы, тенденции, цикличность.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Обраний Україною євроінтеграційний вектор розвитку передбачає суттєву трансформацію системи публічного управління взагалі й місцевого самоврядування (далі – МС) зокрема, що зумовлює необхідність глибокого теоретико-методологічного та науково-методичного опрацювання проблематики темпоральних аспектів законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування в умовах складної екзогенної циклічності. Місцеве самоврядування за своєю сутністю є доміантою громадянського суспільства, сферою реальної демократії в державі, однак воно досі не виконує повною мірою відповідних функцій. Попередні спроби реформ системи місцевого самоврядування виявилися не досить ефективними, оскільки здійснювалися без урахування специфічних виявів темпоральної парадигми, якими є тенденції складної екзогенної та ендогенної циклічності.

Теорія і методологія, що ґрунтуються на парадигмі темпоральності для відкритих динамічних (дисипативних) систем, дослідження процесів управління в яких передбачає необхідність урахувати часові параметри, перебувають на початковій стадії становлення, незважаючи на пильну

увагу до цих процесів багатьох дослідників, які працюють у конкретних галузях знань, здебільшого у тих, що піддаються жорстким обрахункам. У сфері публічного управління існує буквально кілька наших праць щодо обґрунтування парадигми темпоральності в діяльності органів місцевого самоврядування. Значення темпоральності як критерію для дослідження потенціалу місцевого самоврядування особливо підвищується в рамках модусу, згідно з яким такий потенціал може бути безпосередньо застосований для підвищення ефективності діяльності органів публічного управління на місцевому рівні. Зважаючи на той факт, що місцеве самоврядування розвивається виключно на основі нормативно-правової бази, є очевидною необхідність дослідження темпорального виміру закономірностей та тенденцій законодавства.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання місцевого самоврядування та публічного управління в цілому перебувають у центрі уваги сучасних учених, якими напрацьовано солідний пласт фундаментальних досліджень, що являють значну цінність для теорії державного управління та місцевого

самоврядування. Слід акцентувати увагу на значущості теоретичних розробок у сфері місцевого самоврядування В.Вакуленка [3], П.Ворони [5], О.Ігнатенка [8], І.Козюри [9], В.Куйбіди [14], В.Мамонової [17] та інших українських учених. Загальнотеоретичні питання, що пов'язані з феноменом часу, вивчалися такими вченими, як С.Дорогунцов [6], Б.Жиляєв [7], Н.Луман [16], І.Пригожин [20], Р.Робертсон [23] та цілим рядом інших дослідників. Водночас, незважаючи на активізацію дослідницьких зусиль у згаданих напрямках, проблематика обґрунтування темпоральних аспектів тенденцій розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування до цього часу ще не була спеціальним предметом наукового аналізу, що й зумовлює актуальність цієї публікації.

Формулювання цілей (мети) статті. Метою нашого дослідження є науково-теоретичне обґрунтування темпоральних аспектів тенденцій розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. У низці публікацій нами було обґрунтовано доцільність дослідження часу на основі темпоральних структур (циклів) і встановлено, що сам час є специфічним середовищем діяльності системи МС. У результаті проведеного аналізу сучасних досліджень парадигми темпоральності було встановлено кілька базових підходів до тлумачення часу, що є поширеними у світовій науці. Так, сучасні науковці виділяють такі основні види часу: фізичний, світовий, історичний, соціальний, час окремої системи тощо. Наявність різномірних за середовищем, природою, сутністю екзогенних та ендогенних об'єктивних і верифікованих циклів, потрактованих як структурні елементи часу, пояснює наявність різних за розмірністю, темпом “часів”.

Циклічність розвитку описана в межах традиційних наук уже давно. До них належать, зокрема, “Довгі хвилі” Кондратьєва (відомі у західній науці як К-хвилі або К-цикли), короткі цикли Дж.Кітчина, середньострокові цикли Маркса, Жугляра, Кузнеца, Шумпетера та ін.

Останнім часом, з 2000-х рр., увага дослідників повернулася до напрацювань М.Кондратьєва. Серед найвідоміших його здобутків виділимо такі.

1. Динаміка економічних кон'юктур є ритмічною. Період високих кон'юктур змінюється більш – менш різко періодом пониження кон'юктур. Доводиться розрізняти два головних типи циклів таких коливань: великий цикл, що охоплює близько 50 років, і малий промислово-

капіталістичний цикл, що охоплює зазвичай період у 8–11 років [11, с. 281].

2. На періоди підвищувальних хвиль великих циклів припадає найбільша кількість важливих соціальних потрясінь як революційних, так і військових [11, с. 370]. Це твердження обґрунтовується підйомом соціальної активності (за О.Чижевським) і утворенням її певного “надлишку”. Цікавою видається кореляція такого виміру циклів із напрацюваннями М.Гумільова, який розробив теорію, згідно з якою цикл розвитку етносу обов'язково містить фазу утворення групи пасіонаріїв – активних суб'єктів змін суспільства.

3. Початку підвищувальної хвилі другого великого циклу передують низка найкрупніших технічних винаходів [11, с. 373]. Інновації, такі чином, завжди передують фазі підйому. Далі цю ідею розвинув Й.Шумпетер, поклавши її в основу своєї теорії інноваційних хвиль.

4. У період підвищувальної хвилі великих циклів середні капіталістичні цикли характеризуються коротким часом депресій та інтенсивністю підйомів; у період знижувальної хвилі великих циклів спостерігається зворотна картина [11, с. 374].

Нечіткість К-циклу, що визначається його автором у тексті через поняття “близько”, зумовлена факторами екзогенного характеру більшою мірою, ніж ендогенного. Право на таке твердження нам дає розуміння тенденцій, іманентних для самої системи, – коефіцієнт змін, що зумовлює поправку “близько”, був би принципово обраховуваним виходячи із властивостей власне системи за умов її закритості.

Оскільки суспільні системи є апіорі відкритими, то зазнають значних впливів із цілого спектра зовнішніх середовищ. Їх спільний вплив, що має синергетичні властивості й викривлення умовно “прямих” векторів дії, які зумовлені взаємовпливами різних за силою екзогенних факторів, породжує необраховуваний для методології економічних циклів Кондратьєва коефіцієнт нечіткості циклу.

Зважаючи на необхідність пошуку більш універсальної методології, спробуємо її розширити за рахунок бачення економіки як однієї зі складових системи суспільства, що, у свою чергу, виступає елементом метасистеми – феномену людства, яка також зазнає екзогенних впливів – уже космічного характеру. Такий підхід знайшов відображення в працях С.Дорогунцова і О.Ральчука [6]. На наш погляд, побудована з урахуванням принципу постійного розширення систем методологія матиме змогу більш адекватно відображати дійсність, забезпечувати верифікацію висновків, що

впливають з дослідження, і практичне значення отриманих результатів.

Сучасними дослідниками наголошується на тому, що М.Кондратьєв був не тільки економістом, а й соціологом. Наведене твердження зумовлене, по-перше, широким спектром проблем, якими займався вчений; по-друге – природою буття суспільства, де різні сфери не є жорстко відмежованими одна від одної. Сам М.Кондратьєв, будучи послідовником теорії систем (“сукупностей”), також наголошував на єдності світу і буттєвих процесів.

А.Акаєв, який продовжує традицію М.Кондратьєва, указуючи на кореляцію К-циклів із циклами інших типів, зазначає: “Знижувальна стадія великого циклу Кондратьєва (фази спаду і депресії) історично поєднується з більш глибокими циклічними кризовими явищами” [1]. Інший послідовник М.Кондратьєва, А.Короткаєв уточнює із цього приводу: “Найбільш виражені піки (вимірні як відсоткове підвищення над трендом економічного зростання) збігалися з великими війнами ХХ ст., а найбільш глибокий економічний спад, виключаючи Велику депресію, спостерігався після завершення Першої світової війни” [13].

Відзначимо, що названий О.Поколодіним період початку п’ятої К-хвилі (кінець 80-х – початок 90-х рр.) збігається з визначальною для долі 1/6 земної суші подією, відомою на всіх мовах світу, як “Перебудова”, без якої була би неможливою і Незалежність нашої держави, і нова конфігурація світу. Відродження Української державності на принципово новітніх, демократичних засадах; визнання місцевого самоврядування, що відбулось із прийняттям Закону УРСР “Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве самоврядування” 07 грудня 1990 р.; визначення основних принципів місцевого самоврядування: “Самостійність, незалежність Рад... у вирішенні питань місцевого значення, економічної і фінансової самостійності” [21] є прямим свідченням кардинальних інновацій, що пов’язані з початком чергової К-хвилі. Отже, йдеться не тільки і не стільки про економічні явища, а й глобальні зміни у бутті людства, що виступають загальним контекстом для розвитку місцевого самоврядування, формуючи передумови для його тенденцій та закономірностей.

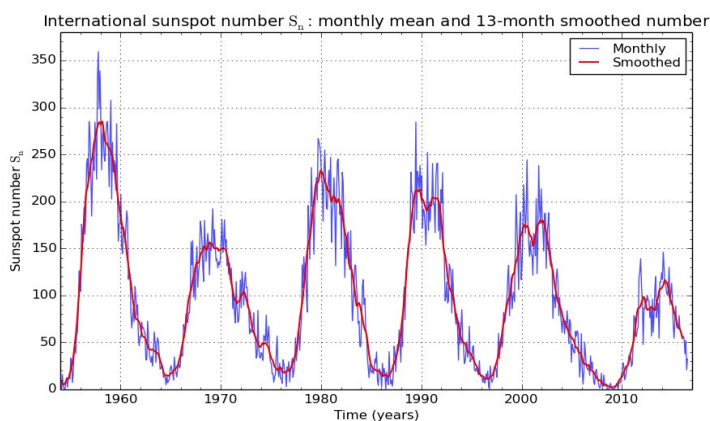
Таким чином, є підстави стверджувати про існування наявності чіткої кореляції різного типу соціально-економічних циклів із циклами Кондратьєва і, у свою чергу, наявність взаємозв’язку між К-циклами і найважливішими подіями історичного, суспільно-політичного значення. Оче-

видно, що таку не випадкову синхронізацію має забезпечувати своєрідний гомеостат, який належить до системи вищого відносно розглядуваних порядку.

Ідеї щодо циклічного характеру буття є досить поширеними у сучасних окремих галузях наукового знання, однак не була здійснена спроба інтеграції циклічностей різного роду в єдину модель. Так, відомий астрофізик сучасності Л.Константиновська зазначає: “Те, що всі процеси в просторі й часі є циклічними, і цикли охоплюють усі аспекти природи і суспільства, було визнано всіма вченими світу. І для складних систем варто говорити саме про циклічність, а не про періодичність. Наприклад, сувора періодичність руху планет навколо Сонця породжує певну циклічність руху Сонця навколо барицентру і сонячну активність (СА), які, наразі, мають строгую тривалість циклу. Циклічність розвитку є притаманною всім системам” [12]. Сучасними вченими констатується наявність “ієрархії циклів”, але побудова моделі комплементарної циклічності законодавчого забезпечення розвитку МС здійснена не була.

Зважаючи на значущий вплив сонячної активності на розвиток територій, необхідно визначити її специфіку у відповідних аспектах. Сучасні астрономи світу вивчають коливання збурень на Сонці, відомі під назвою “Число Вольфа”. Ф.Михаліна і Г.Воробйов, зокрема, констатують, що радіовипромінювання Сонця на довжині хвилі 10,7 см і відносні числа плям (числа Вольфа) використовуються для дослідження циклічності сонячної активності та її впливу на геофізичні явища на Землі [19, с. 113]. Л.Константиновська зазначає, що тривалість циклу (від мінімуму до наступного мінімуму) коливається від 7–91 до 13,8 – 15 років, що в середньому становить 10,94 роки [12]. На сайтах провідних обсерваторій світу (Грінвіч, Цюрих) та на сайті NASA розміщено он-лайн інформацію щодо стану числа Вольфа на будь-який період часу. Значна частина обсерваторій працює в режимі реального часу, з періодичністю запитів кожні 12 хвилин, як зазначає Л.Константиновська. “Дані за Сонцем використовуються не тільки астрономами, а й військовими, ВИШаами, МВС, ДАІ... медиками, у сільському господарстві, оскільки Сонце породжує відповідну реакцію всіх систем Землі” [12]. Очевидно, що ОМС стикаються у своїй повсякденній діяльності з результатами комплексу впливів, у тому числі й впливів СА.

Традиція аналізу питань синхронізації сфер природи і суспільства коріниться в працях

SILSO graphics (<http://sidc.be/silso>) Royal Observatory of Belgium 2016 August 1

Рис. 1. Сонячна активність за числом Вольфа станом на серпень 2016 р. [24]

О.Чижевського, Л.Гумильова, В.Вернадського, М.Кондратьєва, П.Сорокіна. Так, у сучасних публікаціях наголошується, що цикл Чижевського “є кратним 11-річному циклу СА Швабе–Вольфа”, а “Довгі хвилі” М.Кондратьєва мають тривалість близько 55 років” [15]. Відомий економіст В.Васильєв зазначає з цього приводу: “Цілком очевидно, що довга хвиля М.Кондратьєва тривалістю в 55 років є нічим іншим, як п’ять разів повторений 11-річний сонячний цикл” [4].

Останнім часом увагу вчених привертають кореляції між СА й економічною активністю не тільки реального сектору економіки. Так, наприклад, доволі цитованим є дослідження “Нетрадиційні теорії циклічності: циклічність сонячної активності та циклічність розвитку економіки” [2] – (переклад наш. – В.К.). У роботі сучасних економістів доводиться тісний взаємозв’язок циклів сонячної активності й циклів ВВП США, і, як наслідок, світового ВВП.

М.Кондратьєв устиг дослідити лише дві з половиною хвилі; його послідовники пропонують кілька підходів до визначення поточних циклу і хвилі з метою здійснення більш достовірних прогнозів. У низці публікацій (зокрема [10]) нами обґрунтовано наявність кореляції між циклами СА і К-циклами, що дало змогу здійснити достовірне припущення, за яким III К-цикл завершився в 1945 р. (із цим припущенням кореспондується гіпотеза В.Новікова, А.Чернявського, С.Циреля); IV К-цикл завершився близько 1981р. (корелюється з припущеннями С.Циреля); відповідно, визначено в цей період початок наступного, V К-циклу (корелюється з позицією В.Умова), який завершиться близько 2017 р. (збігається з прогнозом щодо К-циклу А.Акаєва і завершен-

ням 24-го циклу СА (за прогнозом обсерваторій Грінвіча, Цюріха, NASA).

Отримані дані дають змогу не тільки безпосередньо ОМС вибудовувати комплексні прогнози розвитку територій на період до 2017–2020 рр., а й на рівні надсистеми – держави – прогнозувати подальший виток розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування. Указаний “комплексний” характер розроблюваних прогнозів пояснюється багатофакторністю К-циклів, до яких належать не тільки економічні, а й соціально-політичні, демографічні та інші суспільно значущі параметри. Варто уточнити, що суттєвої ваги подібним комплексним

прогнозам надає об’єктивний характер показників числа Вольфа та його доступність.

У низці публікацій нами обґрунтовано наявність ряду чітких прямих і обернених залежностей між циклами СА і К-циклами (рис. 2).

Рис. 2. Кореляція циклів СА і К-циклів

На рис. 2 наведено К-цикл (з його продовженням за гіпотезою А.Акаєва) у кореляції з циклом СА. Важливо відмітити такі залежності:

– верхні точки К-циклу збігаються з піком сонячної активності (у 1919 р. число W склало 111; у 1960 – 134,1; у 2000 р. – 170,1); отже, середнє число Вольфа на верхніх точках К-циклу склало 138,4;

– початок чергового К-циклу збігається з піком циклу СА (1900 р. – число Вольфа – 16; у 1940 р. – 68,3; у 1980 р. – 164,7); отже, середнє число Вольфа на нижніх точках К-циклу склало 83. Таким чином, убачається обґрунтованим висновком, за яким верхнім і нижнім точкам К-циклу відповідають піки сонячної активності; однак середнє число Вольфа, що засвідчує потужність СА, є вищим під час верхньої фази К-циклу, ніж середнє число Вольфа під час нижньої (кризової і початкової) фази К-циклу.

Важливо наголосити, що запропонований Е.Афоніним період завершення “соціетальних змін” припадає на верхній екстремум і циклу СА,

і К-циклу. Це підтверджує нашу гіпотезу, згідно з якою рівновіддалений від екстремумів, близький до середнього, рівень СА і відповідні фази К-циклів є періодом, найбільш сприятливим для розвитку місцевого самоврядування в широкому розумінні.

Таким чином, нами визначено умови онтологічної циклічності функціонування феномену місцевого самоврядування, а саме – охарактеризовано закономірності економічного розвитку територій, які полягають у кореляції К-хвиль (циклів Кондратьєва) з циклами сонячної активності та виявлено специфіку циклів СА як гомеостату надсистем територіального розвитку; на цій основі обґрунтовано кореляцію між економічними циклами і СА. Наведена залежність доводить коректність нашої гіпотези щодо комплементар-

відповідає специфіці феномену місцевого самоврядування, яке являє собою багатовекторний, комплексний правовий та соціально-політичний феномен, розвиток якого характеризується певними тенденціями та закономірностями. Зважаючи на його правове підґрунтя, є необхідним проаналізувати динаміку змін у розвитку конституційно-правових засад системи місцевого самоврядування.

У таблиці наведено за роками кількість змін, внесених до законодавства, що регулює розвиток вітчизняної системи місцевого самоврядування, у кореляції з ключовими циклами – СА, що справляє визначальний вплив на всі фізичні, біологічні та суспільні процеси планетарного масштабу, та циклу Кондратьєва, який відображає динамічні процеси в соціально-економічній сфері.

Кореляція розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування з екзогенною мультифакторною циклічністю (авторська розробка)

Роки	1996 ¹	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ²	2006	2007	2008	2009	2010 ³	2011	2012	2013	2014	2015 ⁴	2016 ⁵
Кількість внесених змін до законодавства у сфері МС	1	2	1	2	4	6	9	10	7	14	3	12	7	4	14	7	20	8	15	25	3
СА (за числом Вольфа)	11,5	28,89	88,05	136,15	173,8	170,28	163,9	99,03	65,33	45,72	24,62	12,63	4,15	4,75	24,9	80,75	84,39	93,7	113,6	69,78	44,42
Фаза К-циклу	Підв. хвиля	Підв. хвиля	Підв. хвиля	Підв. хвиля	Верхн. екстремум	Верхн. екстремум	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля	Зниж. хвиля

¹ Прийняття Конституції України, утвердження місцевого самоврядування як основи демократичного ладу в державі та початок 23-го циклу сонячної активності.

² Середина 23-го циклу сонячної активності, період, рівновіддалений від екстремумів.

³ Перший рік 24-го циклу сонячної активності.

⁴ Середина 24-го циклу сонячної активності, період, рівновіддалений від екстремумів.

⁵ Станом на 01 серпня 2016 р.

ного характеру екзогенної циклічності, в умовах якої функціонують елементи системи місцевого самоврядування. Визначено ключову закономірність екзогенного середовища системи МС, якою є наявність низки чітких прямих і обернених залежностей між циклами СА і К-циклами.

Важливим методологічним кроком убачається факт виявлення нами темпоральної природи онтологічної циклічності як середовища діяльності органів місцевого самоврядування на основі теоретико-методологічної моделі, яка характеризує наявність різномірних за середовищем, природою, сутністю об'єктивних верифікованих циклів, що відображають структурні елементи часу. Указані залежності можуть застосовуватися для визначення сприятливих з точки зору ефективності змін, періодів розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування, що здійснюються з урахуванням багатфакторної циклічності. Її багатогранний та мультифакторний характер

Так, у результаті проведеного аналізу розвитку законодавчої бази місцевого самоврядування нами виявлено певні тенденції: сплеск відповідної законотворчості припадає на періоди 1996–1997, 2005, 2010 та 2015 рр. Суттєва трансформація системи місцевого самоврядування очікується в 2017–2018 рр. (як впливає з постанови Верховної Ради України від 31 серпня 2015 р. № 656-VIII) [22].

Результати проведеного дослідження, викладені в таблиці, свідчать, що вищенаведені періоди активізації розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування виявляють чітку пряму залежність з двома визначальними фазами циклу СА – початок 23-го та 24-го циклів та середина відповідних циклів, що є періодом, рівновіддаленим від екстремумів, і, як доведено у низці наших публікацій (наприклад [10]), є періодом, найбільш сприятливим для розвитку суспільства, що виявляється у ряді стійких закономірностей

коливань ВВП, ВРП, ІЛР. Здійснивши екстраполяцію виявленої тенденції на подальшу динаміку розвитку законодавства у сфері місцевого самоврядування, отримуємо високу вірогідність наступного якісного стрибка в 2017–2018 рр, на які припадатиме, за прогнозами астрофізиків NASA, початок 25-го циклу СА.

Однією з найголовніших ознак ефективного керуваного розвитку, яким і є, власне, цілеспрямований розвиток законодавчої основи місцевого самоврядування, є його домірність до об'єктивно зумовленої еволюційної “міри” (у Гегелівському розумінні) розвитку суспільства, що за сучасною термінологією характеризується відповідністю до “часової вісі антропоного коридору” [6, с. 10].

Принцип відповідності часовій вісі антропоного коридору, як один з факторів забезпечення ефективного функціонування систем, частково знайшов відображення в трансформаційних процесах Збройних Сил США. Американські фахівці виділяють проект “спіральної трансформації” ЗС США, який кардинально не відрізняється від триваючих змін, а лише впорядковує та систематизує їх реалізацію. Як вважає один із розробників проекту, спеціаліст із військового будівництва Дж.Хейлі, серцевиною процесу спіральної транс-

формації є фактор часу, важливий з точки зору “зняття врожаю” в процесі безперервних реформ.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано, що до переліку факторів, які мають ураховуватися для здійснення дієвих трансформацій системи МС є забезпечення домірності до часових, еволюційних закономірностей розвитку керуючих підсистем. Ця проблематика корелюється із темпоральними аспектами управління, характеризуючи вчасність реформ законодавчої основи місцевого самоврядування. Установлено, що найближчий сприятливий для розвитку місцевого самоврядування період екзогенного мультифакторного середовища, що характеризується низкою стійких закономірностей та підлягає жорсткій верифікації, припадає на 2017–2018 рр. Доведено, що передбачувана Конституційна реформа, зокрема, у сфері місцевого самоврядування, за своїми темпоральними характеристиками припадає на “вісь антропоного коридору”, що відповідає фазам К-циклу і СА, які традиційно характеризуються стійкими тенденціями розвитку суспільних систем.

Перспективи подальших досліджень полягають у детальній інтерпретації темпоральної специфіки розвитку системи місцевого самоврядування в контексті принципу циклічності.

Список використаних джерел

1. Акаев А. А. Современный финансово-экономический кризис в свете теории инновационно-технологического развития экономики и управления инновационным процессом / А. А. Акаев // Системный мониторинг: глобальное и региональное развитие / ред. Д. А. Халтурина, А. В. Коротаев. – М. : УРСС, 2009. – С. 141–162.
2. Белкин В. А. Нетрадиционные теории цикличности: цикличность солнечной активности и цикличность развития экономики [Электронный ресурс] / В. А. Белкин, С. А. Полуяхтов // *Вопр. упр.* – 2011. – Вып. 2(15). – Режим доступа: <http://vestnik.uapa.ru/ru-ru/issue/2011/02/08/>.
3. Вакуленко В. М. Стратегічне планування економічного розвитку великого міста як інструмент підвищення ефективності його управління : автореф. дис. ... канд. наук держ. упр. : 25.00.04 – місцеве самоврядування / Вакуленко Володимир Миколайович. – Київ, 2003. – 24 с.
4. Васильев В. С. Экономические кризисы и циклы солнечной активности (исторические прецеденты и современные взгляды) [Электронный ресурс] / В. С. Васильев // США; Канада: Экономика, политика, культура. – 2013. – № 11. Ноябрь. – С. 1–20. – Режим доступа: <http://ebiblioteka.ru/browse/doc/38298477>.

References

1. Akaev, A.A. (2009), “Modern economic and financial crisis in the light of the theory of innovation and technological development of the economy and management of the innovation process”, in Halturina, D.A. and Korotaev, A.V. (ed.) (2009), *Sistemnyj monitoring: global'noe i regional'noe razvitie* [System Monitoring: Global and regional development], URSS, Moscow, Russian Federation.
2. Belkin, V.A. and Polujahtov, S.A. (2011), “Alternative theories of cyclicity: the cyclical solar activity and the cyclical nature of economic development”, *Voprosy upravlenija*, vol. 2(15), available at: <http://vestnik.uapa.ru/ru-ru/issue/2011/02/08/> (Accessed 03 October 2016).
3. Vakulenko, V.M. (2003), “Strategic planning of economic development of the big city as a tool to improve the efficiency of its management”, Ph.D. Thesis, Local Self-Government, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
4. Vasil'ev, V.S. (2013), “Economic crises and cycles of solar activity (the historical precedents and current views)”, *SShA; Kanada: Jekonomika, politika, kul'tura*, vol. 11, November, pp. 1–20, available at: <http://ebiblioteka.ru/browse/doc/38298477> (Accessed 12 October 2016).
5. Vorona, P.V. (2012), *Mistseve samovriadvannia Ukrainy v konteksti rozvytku predstavnyts'koi vlady*:

- ru/country/america/usa/transformatio_usarmedforces.php.
19. Михалина Ф. А. Солнечная активность в 23 цикле по результатам наблюдений в уафо радиоизлучения солнца на длине волны 10,7 см и относительных чисел пятен / Ф. А. Михалина, Г.П. Воробьева // Тр. Уссур. астрофиз. обсерватории. – Владивосток, 2007. – Т. 10 : Солнечная активность и ее влияние на Землю. – Вып. 10. – С. 114–121.
 20. Пригожин И. Время, хаос, квант. К решению парадокса времени / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 240 с.
 21. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве самоврядування [Електронний ресурс] : Закон України від 07 груд. 1990 р. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
 22. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 31 серп. 2015 р. № 656-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/656-19>.
 23. Robertson R. Glocalization: Time-space and homogeneity – heterogeneity / R. Robertson // *Global Modernities*. – 1995.
 24. Sunspot index graphics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sidc.be/images/wolfmms.png>.
 17. Mamonova, V.V. (2005), “The philosophical aspects of territorial development management”, *Aktual’ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4 (24), pp. 30–35.
 18. Medin, A. “On the issue of “Transformation” of US forces”, available at: http://www.soldiering.ru/country/america/usa/transformatio_usarmedforces.php (Accessed 12 October 2016).
 19. Mihalina, F.A. and Vorob’eva, G.P. (2007), “Solar activity cycle 23 on the results of observations in uafosolar radio emission at a wavelength of 10.7 cm, and the relative spot numbers”, *Trudy Ussurijskoj astrofizicheskoi observatorii*, vol. 10 “Solnechnaja aktivnost’ i ee vlijanie na Zemlju”, issue 10, pp. 114–121.
 20. Prigozhin, I. and Stengers, I. (2003), *Vremja, kaos, kvant. K resheniju paradoksa vremeni* [Time, chaos, quantum. On the solution of the paradox of time], Editorial URSS, Moscow, Russian Federation.
 21. The Verkhovna Rada of Ukraine (1990), Law of Ukraine “On the local councils of deputies and local self-government” as of 07 December 1990, available at: zakon.rada.gov.ua (Accessed 11 October 2016).
 22. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Decree “On the preliminary approval of the bill on amendments to the Constitution of Ukraine concerning the decentralization of power” as of 31 August 2015 № 656-VIII, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/656-19> (Accessed 11 October 2016).
 23. Robertson, R. (1995), “Glocalization: Time-space and homogeneity – heterogeneity”, *Global Modernities*.
 24. “Sunspot index graphics”, available at: <http://www.sidc.be/images/wolfmms.png> (Accessed 17 October 2016).